

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет **Природничих наук**

Кафедра біології та екології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Орнітологія та теріологія

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
(перший (бакалаврський); другий (магістерський); третій (освітньо-науковий))

Освітня програма Прикладна біологія

Спеціалізація (за наявності) E1 Біологія та біохімія

Спеціальність E1 Біологія та біохімія

Галузь знань 09 Біологія

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 4 від “6” листопада 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Орнітологія і теріологія
Викладач (і)	к. б. н. доцент Сіренко А. Г.
Контактний телефон викладача	0684345246
E-mail викладача	artur.sirenko@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, год. 90
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очні групові та онлайн-консультації та аудиторні консультації

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є тварини класу птахи (Aves) та ссавці (Mammalia) – два класи типу хордових (Chordata), що є вершинами еволюції живого і які відіграють надважливу роль в житті людини та в природних екосистемах планети Земля. Науки орнітологія та теріологія відповідно всебічно вивчають морфологію, анатомію, фізіологію, класифікацію, систематику, екологію, етологію, еволюцію, походження, виникнення птахів та ссавців.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є:

- Надати студентам суму знань щодо морфології птахів та ссавців.
- Ознайомити студентів з анатомією птахів та ссавців.
- Ознайомити студентів з систематикою та класифікацією птахів та ссавців.
- Надати студентам суму знань про екологію та етологію птахів та ссавців.
- Ознайомити студентів з основними таксономічними одиницями класів птахи та ссавці.
- Ознайомити студентів з історією дослідження птахів та ссавців.
- Ознайомити студентів з роллю птахів та ссавців в екосистемах планети Земля та діяльності людини.

Основними цілями вивчення дисципліни є:

- Створити в студентів уявлення про класичну та сучасну класифікації птахів та ссавців.
- Ознайоми студентів з методами визначення видів птахів та ссавців.
- Ознайомити студентів з еволюцією птахів та ссавців.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність працювати у міжнародному контексті.

ЗК03. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК01. Здатність користуватися новітніми досягненнями біології, необхідними для професійної, дослідницької та/або інноваційної діяльності.

СК04. Здатність аналізувати і узагальнювати результати досліджень різних рівнів організації живого, біологічних явищ і процесів.

СК07. Здатність діагностувати стан біологічних систем за результатами дослідження організмів різних рівнів організації

СК10 Здатність використовувати результати наукового пошуку в практичній діяльності

Програмні результати навчання:

ПР4. Розв'язувати складні задачі в галузі біології, генерувати та оцінювати ідеї.

ПР5. Аналізувати та оцінювати вплив досягнень біології на розвиток суспільства.

ПР6. Аналізувати біологічні явища та процеси на молекулярному, клітинному, організменному, популяційно-видовому та біосферному рівнях з точки зору фундаментальних загальнонаукових знань, а також за використання спеціальних сучасних методів досліджень.

ПР7. Описувати й аналізувати принципи структурно-функціональної організації, механізмів регуляції та адаптації організмів до впливу різних чинників.

ПР8. Застосовувати під час проведення досліджень знання особливостей розвитку сучасної біологічної науки, основні методологічні принципи наукового дослідження, методологічний і методичний інструментарій проведення наукових досліджень за спеціалізацією.

ПР15. Уміти самостійно планувати і виконувати інноваційне завдання та формулювати висновки за його результатами.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	14
практичні	16

самостійна робота	60
-------------------	----

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
I	E1 Біологія та біохімія	I	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	практичні заняття	сам. роб
Тема 1. Предмети та історія орнітології і теріології.	2	2	7
Тема 2. Загальна характеристика класу птахи (Aves). Сучасна класифікація класу птахи (Aves).	2	2	8
Тема 3. Підклас Безкілеві птахи (Palaeognathae). Підклас Кілегруді (Neognathae).	1	2	7
Тема 4. Ряд Пінгвіноподібні (Sphenisciformes).	1	2	8
Тема 5. Загальна характеристика класу Ссавці (Mammalia). Сучасна класифікація класу Ссавці (Mammalia).	2	2	7
Тема 6. Підклас Яйцекладні або Першозвірі (Prototheria). Інфраклас Сумчасті (Marsupialia).	2	2	8
Тема 7. Інфраклас Плацентарні або справжні звірі (Placentalia).	2	2	7
Тема 8. Проблеми виникнення та еволюції ссавців.	2	2	8

ЗАГ.:	14	16	60
-------	----	----	----

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Оцінювання – це заключний етап навчальної діяльності студента, спрямований на визначення успішності навчання.</p> <p>Методи контролю</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Модульний контроль (контрольні роботи). 2. Поточний контроль здійснюється шляхом опитування/тестування кожної теми теоретичного матеріалу, захисту лабораторних робіт та індивідуального завдання. 3. Залік. <p>Оцінка знань студентів здійснюється за 100 бальною шкалою:</p> <p>Оцінка з даного курсу виставляється як сума оцінок за відвідування лекцій (7 лекції по 2 бала, всього – 14 балів), роботи на семінарах (7 семінари / лабораторні по 5 балів, всього — 35 балів) та оцінки підсумкового контролю – залік (51 бал)</p> <p>Поточний контроль здійснюється шляхом опитування/тестування по кожній темі теоретичного матеріалу, захисту всіх практичних робіт, оцінювання виконання індивідуального завдання (проект, реферат, мультимедійна презентація, набір таблиць, препаратів, участь в олімпіаді тощо). При цьому враховуються відвідуваність занять, активність та креативність студента при виконанні кожного завдання. Поточне оцінювання проводиться за десятибальною шкалою, а в кінці вираховується середнє арифметичне з оцінок за всі види робіт. Максимальна кількість балів – 5.</p> <p>Підсумковий модульний контроль – комплексна контрольна робота – також оцінюється за десятибальною шкалою. Студентам дозволено перездавати тільки незадовільні оцінки. Позитивні оцінки виставляються тільки при успішному виконанні робіт і їх захисті. Повнота висвітлення матеріалу і кількість правильних відповідей повинні становити не менше 50% на 5 балів.</p>
Вимоги до письмових робіт	<p>У письмовій роботі студент повинен продемонструвати уміння синтезувати теоретичні і практичні знання, отримані з лекцій та самостійної роботи. Під час підсумкового модульного завдання розглядаються контрольні питання, тести, лексичний мінімум,</p>

	ситуаційні задачі, запропоновані у методичних розробках для студентів, здійснюється контроль практичних навиків і умінь за темами курсу. Усі відповіді повинні бути подані чітко, грамотно, у заданій послідовності.
Семінарські заняття	Практичні роботи (семінари) вимагають від студентів дотримання певних правил, прописаних у методичних рекомендаціях до даного виду робіт, що впливає на оцінювання їх виконання. При оцінюванні практичних робіт враховується: рівень теоретичної підготовки, розуміння мети та завдання роботи, логічність та грамотність зроблених висновків. Максимальна кількість балів за практичну роботу - 19.
Умови допуску до підсумкового контролю	Підсумковий контроль здійснюється після завершення вивчення всіх тем учбової дисципліни. До підсумкового контролю допускаються студенти, які були присутні на всіх передбачених програмою лекційних і практичних заняттях і при вивченні поточних тем набрати не менше 25-ти балів. Студенти, які мали пропуски учбових занять, дозволяється ліквідувати заборгованість на протязі наступних після пропуску двох тижнів.
Підсумковий контроль	Залік. Форма здачі – комбінована. Білет складається з теоретичних питань і задачі. Розподіл балів: 30 балів максимум за кожне теоретичне питання і 40 балів максимум за задачу. Сумарно – 100 балів максимум. А – відмінно – 90 – 100 балів, В – добре 80 – 89 балів. С – достатньо добре 70 – 79 балів. D – задовільно – 60 – 69 балів. E – достатньо задовільно – 50 – 59 балів. F – незадовільно – до 50 балів.

7. Політика навчальної дисципліни

Організація навчального процесу здійснюється на основі кредитно-модульної системи відповідно до вимог Болонського процесу із застосуванням модульно-рейтингової системи оцінювання успішності студентів. Зараховуються бали, набрані при поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховується присутність студента на заняттях та його активність під час практичних робіт. Недопустимо: пропуски та запізнення на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (крім випадків, передбачених навчальним планом та методичними рекомендаціями викладача); списування та плагіат; несвоєчасне виконання

поставленого завдання, наявність незадовільних оцінок за 50% і більше зданого теоретичного і практичного матеріалу.

8. Рекомендована література

1. Gill F. B., Prum R. O. (2020) Ornithology. 4rd Edition. *W. H. Freeman*. 520 p.
2. Morrison M. L., Amanda D. Rodewald A. D., Gary Voelker G., et al. (2021) Ornithology. Foundation, Analysis, and Application. *Jons Hopkins university press*. 680 p.
3. Lovette I. J., Fitzpatrick J. W. (2022) Handbook of Bird Biology. 3rd Edition. *Wiley*. 720 p.
4. Padian K., Chiappe L. (2020) The origin and early evolution of birds. *Cambridge university press*. 470 p.
5. Naish D. (2023) Glorified dinosaurs: the origin and early evolution of birds. *Taylor*. 300 p.
6. Brusatte S. L., O'Connor J. K., Jarvis E. D. (2024) The Origin and Diversification of Birds. *Cell press*. 480 p.
7. Clark H. L. (2024) The Classification of Birds. *Florida university press*. 120 p.
8. Sibley C. G. (2020) Phylogeny and Classification of the Birds: A Study in Molecular Evolution. *Yale University Press*. 976 p.
9. Payan-Carreira R. (2023) Theriogenology. *University of Évora press*. 748 p.
10. Kustritz M. R. (2020) Small Animal Theriogenology. *Elsevier Health Sciences*. 639 p.
11. Novacek M. J. (2021) Mammalian evolution: An early record bristling with evidence. *Current biology*. 45 p.
12. Gore R. (2022) The Rise of Mammals. *National geographic*. 204 p.
13. Evans A. R., Jones D., Boyer A. G. (2021) The maximum rate of mammal evolution. *PNAS*. 260 p.
14. Lyson T. R., Miller I. M., Bercovici A. D., et al. (2019) Exceptional continental record of biotic recovery after the Cretaceous-Paleogene mass extinction. *Science*. 366: 977 – 983
15. Сіренко А. Г. (2023) Орнітологія. Теріологія. Курс лекцій. *Івано-Франківськ: Видавництво Голінея О. М.* 461 с.

Викладач

Сіренко А. Г., доцент кафедри біології та екології